

Відгук рецензента
на дисертацію Бугайчука Антона Павловича
«Вплив екологічних політичних партій на політичні процеси в
Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 052 Політологія
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність теми. Незважаючи на суперечності в сучасному світі та різний рівень розвитку держав світової спільноти, екологічні проблеми стали одними з пріоритетних, оскільки потребують комплексних рішень, належної уваги з боку влади та учасників політичного процесу, зокрема, політичних партій як важливих суб'єктів розробки та здійснення політики. Екологічні політичні партії в порівнянні з традиційними, нове політичне явище, проте, вони швидко інтегрувалися в систему політичних сил країн Західної Європи.

Тему дослідження актуалізує контраст між екологічними партіями у Західній Європі, що стали впливовими фігурантами політичного процесу, та Україні, де екологічні партії мають лише окремі локальні успіхи. Робота присвячена аналізу особливостей становлення та розвитку екологічних політичних партій в Україні, їхньому впливу на різних етапах політичного процесу за роки незалежності, становище екологічних політичних партій в Україні в умовах повномасштабної війни з Російською Федерацією є важливою та науково обумовленою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. План дослідження продуманий, структурований, а наявні розділи та підрозділи дозволяють послідовно розкрити задану тему. Робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Матеріал викладений логічно, послідовно з дотриманням академічної доброчесності. Це вимагало від дослідника розробки методології, що базувалася на прикладних компетентностях і теоретичних знаннях високого

рівня.

Автор у процесі роботи над обраною темою отримав достовірні науково обгрунтовані положення, висновки та рекомендації, які відображають результати дослідження впливу екологічних політичних партій на політичні процеси в Україні та мають беззаперечну науково-практичну цінність для політичної науки. Дисертант повністю досягнув поставленої мети та розв'язав поставлені завдання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у системному дослідженні впливу та діяльності екологічних партій в Україні, а саме: на етапі зародження у 1990-х рр., під час парламентського представництва Партії Зелених України в 1998-2002 рр. та особливостей адаптації до умов війни (2014-2022 рр.). Цінним у роботі є порівняння впливу екологічних партій України з країнами Західної Європи, з'ясування причин відмінності у їх впливовості.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертаційна робота має логічну структуру, яка загалом відповідає поставленим завданням. У вступі з'ясована актуальність обраної теми, чітко визначені об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету і завдання, а також окреслені методологічні підходи та наукова новизна.

Перший розділ розкриває сутнісні характеристики інвайронменталізму як ідеологічної концепції та суспільно-політичного руху. Зокрема, проведений аналіз історичного розвитку цього напрямку та сучасного становища. Також автор обгрунтував власний підхід до вживання специфічної термінології щодо екологічних політичних партій.

У другому розділі проаналізовано нормативно-правову базу діяльності екологічних партій та місцеву структуру суб'єктів здійснення екологічної політики. Дослідник порівняв програми українських екологічних партій із програмними документами міжнародних об'єднань Зелених та програмами екологічних партій у країнах Західної Європи.

У третьому розділі розкрито діяльність та особливості впливу екологічних партій в Україні на різних етапах розвитку з 1991 по 2022 рр. Зокрема проаналізовано передумови виникнення партій, їх роль та результативність під час різних виборчих кампаній, роль екологічних політичних партій у масових протестах та революційних подіях України, особливості діяльності в умовах війни.

Висновки дисертаційної роботи є чіткими, переконливими та логічно зв'язаними з поставленими цілями і завданнями дослідження, мають глибоке теоретико-методологічне й науково-практичне обґрунтування. Результати дослідження обумовили досягнення поставленої мети та завдань дослідження, сприяли важливим аналітичним узагальненням і систематизації значної кількості праць, дотичних до теми дослідження. Автором опрацьовано значний обсяг зарубіжних та вітчизняних джерел, статистичної інформації, а також матеріалів аналітичних центрів.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Дисертаційне дослідження має як теоретичний, так і в практичний характер. Сформульовані висновки можуть слугувати теоретико-методологічною базою для розробки державної партійної політики, а також подальшого вивчення екологічних партій у політичному процесі України. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання суб'єктами здійснення екологічної політики, зокрема в контексті адаптації до поточних суспільно-політичних процесів, в умовах повномасштабного вторгнення Росії на територію України. Сформульовані висновки можуть бути застосовані для удосконалення партійного та виборчого законодавства.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження повністю відповідають встановленим вимогам до дисертацій поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія». Вони представлені у шести публікаціях, які

відображають основний зміст і результати дослідження. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам для захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Відповідність дисертації спеціальності та галузі науки, з якими вона представлена до захисту. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 052 Політологія (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

Дискусійні положення та побажання. Попри позитивну оцінку роботи варто відзначити наявність окремих зауважень та дискусійних моментів:

1. Одним із вимірів дослідження є протиставлення значного впливу екологічних політичних партій у Західній Європі та низького впливу у Центрально-Східній Європі та Україні зокрема. Проте результати останніх національних виборів та виборів депутатів Європарламенту демонструють, що далеко не у всі країнах Західної Європи екологічні партії є впливовими учасниками політичного процесу. Таким чином теза про тотальну успішність Зелених потребує додаткового обґрунтування.

2. В дисертації значна увага приділена аналізу впливу Чорнобильської катастрофи на розвиток екологічних рухів в Україні (ст. 99) та світі. Проте, в роботі немає інформації про знищення Каховської гідроелектростанції під час російського вторгнення в Україну, впливу катастрофи на екологічну ситуацію в Україні та світі загалом, можливі наслідки та реакцію екологічних політичних партій.

3. Одним із важливих аспектів діяльності політичної партії є залучення ресурсів на власну діяльність. У дослідженні присутня інформація про залучення коштів екологічними партіями в Україні на окремі виборчі кампанії у 1990-х роках, проте відсутній системний аналіз шляхів їх фінансування та методів залучення коштів у динаміці протягом 1990-х – 2022-х рр.

4. У роботі (с. 49) є посилання на дослідження портрету типового виборця екологічних політичних партій у країнах Західної Європи. Актуальним у цьому контексті стало б висвітлення типових ознак прихильників екологічних партій в Україні.

5. Попри суттєву невизначеність політичних партій екологічного спрямування в період повномасштабної війни, у роботі варто приділити додаткову увагу прогностичному аспекту, зокрема прогнозуванню перспективи розвитку екологічних партій в Україні, зважаючи на глобальні виклики та погіршення екологічної ситуації в довгостроковій перспективі.

Наведені зауваження та рекомендації не є принциповими, скоріше вони стосуються подальших наукових розробок дисертанта, мають переважно дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, її достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів.

Виходячи з викладеного вище, вважаємо, що дисертаційна робота Бугайчука Антона Павловича на тему: «Вплив екологічних політичних партій на політичні процеси в Україні» подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія» виконана на високому науковому рівні та з дотриманням усіх необхідних вимог і є самостійною завершеною кваліфікаційною працею, де представлені нові обґрунтовані наукові результати.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 052 «Політологія» і вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

кандидат політичних наук, старший викладач
кафедри політології та публічного управління
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Марія ПОЗІК

